

(Re)viure la frontera com a ferida

Actualment es nega el dret a l'hospitalitat que tant valoraven els antics grecs

El dijous 12 de maig va tenir lloc la conferència «La frontera, la ferida. Pensaments, paraules i imatges per a un espai encara per pensar», a càrrec de Xavier Antich i Cristina Carrasco. Era la cinquena i última xerrada del cicle «Pirineus, frontera i refugi», organitzat conjuntament per l'Institut d'Estudis Nahmànides (Patronat Call de Girona) i la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani de la Universitat de Girona.

EL REPORTATGE

Carlos I. Fernández M.
GIRONA

El títol de la conferència ja ens donava alguna pista per endevinar la intenció principal de la trobada. Es tractava de pensar la frontera, un espai de molta actualitat, a través de textos i fotografies provinents de diferents camps i èpoques.

Xavier Antich va obrir la xerrada amb *Èdip a Colonos* de Sòfocles, on trobem un testimoni de la noció de frontera a l'antiga Grècia. Èdip, cec, fuig de Tebes amb les seves filles Antígona i Ismene perquè ha comès un gran crim: ha matat Laios, antic rei de Tebes, sense saber que era el seu pare. Èdip és desterrat de Tebes i ha de buscar asil en la ciutat de Colonos, regida per Teseu. Aleshores Èdip demana a Antígona que investigui quines són les lleis dels estrangers i si pot acollir-se al dret d'hospitalitat. La frontera era considerada, com va remarcar Antich, una delimitació mental entre comunitats regides per lleis diferents. Era un espai indefinit i caracteritzat pel dinamisme que sorgia en la relació entre les polis. Si avancem una mica més en el temps, trobem ja en època de l'Imperi Romà la noció de *limes*, el límit que marcava de forma porosa la delimitació identitària entre allò romà i allò bàrbar.

Segons Antich, els fets de l'actualitat ens fan veure que la noció

WARREN RICHARSON

La fotografia «Hope for a new life» va guanyar el premi World Press Photo.

de «frontera» ha patit un gran canvi des dels temps antics: ara es nega el dret a l'hospitalitat que tant valoraven els antics grecs, i es tanca aquest límit.

Gràcies a treballs de fotografia com *Hope for a new life*, de Warren Richardson, Antich va voler mostrar davant els nostres ulls imatges que ens diuen molt més d'allò que es representa explícitament. La fotografia es va fer en la frontera entre Sèrbia i Hongria. En ella es retrata com un emigrant intenta passar un nadó per aquesta fron-

tera inhòspita i feridora. La foto, borrosa, sense flaix, mostra la tensió del moment. El fotògraf és a l'altra banda de frontera d'on es troba l'emigrant. La instantània constitueix un testimoni per a nosaltres, que també ens trobem en aquest costat de la frontera.

Xavier Antich va utilitzar un altre recull de fotografies que Lewis W. Hine (Wisconsin 1874-Nova York, 1940) va fer als immigrants que arribaven a Ellis Island, la frontera portuària entre Nova York i la resta del món. Hine era pro-

fessor de Geografia i Ciències Ambientals a la New York Ethical Culture School, una escola per als immigrants que volien començar una nova vida als Estats Units. Es calcula que abans de la Primera Guerra Mundial uns setze milions de persones varen passar per Ellis Island. La intenció de Hine en aquest cas era ennoblir la comunitat immigrant, retratant-la de tal manera que els ulls de qui la mira es creuin en igualtat de condicions amb la mirada del migrant. Juntament amb les imatges,

l'actriu Cristina Carrasco llegí un fragment del llibre *Ellis Island* de l'escriptor Georges Perec (París, 1936-Ivry-sur-Seine, 1982). Perec percep aquest espai, la frontera, com un lloc de pas, un lloc indefinit on impera el desàrrelament i la dispersió identitària.

Segons Antich, les fronteres no són tan sols ferides per a les comunitats que es van modulant amb el pas del temps. Carrasco va llegir el testimoni escrit de tres persones que van emprendre l'exili després de la derrota republicana en la Guerra Civil Espanyola: Teresa Pàmies, Lluís Ferran de Pol i Maria Zambrano. A través d'aquests testimonis es féu palès que la frontera era el «lloc» on es feia present una humiliació i una derrota que obligava a trencar llaços amb la comunitat originària. Aquest desterrament, aquest refer una vida brutalment escindida, representa un procés irreversible que deixa cicatrius tant en el cos com en l'ànima.

La frontera, als ulls d'Antich, és un lloc que no és un lloc realment. En el fet de traspasar-la es marca un abans i un després en la vida de qui ho fa. Determina inexorablement l'existència del subjecte i la seva temporalitat, el desfa i refa des de llavors. La frontera és, en aquest sentit, un lloc on el temps esdevé un límit.

Carlos I. Fernández Muñoz és becari de la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani (UdG).